

UNIVERZITA KARLOVA

Pedagogická fakulta
Magdaleny Rettigové 4, Praha 1
Katedra občanské výchovy a filosofie

Akční výzkum

OP VVV projekt Zvýšení kvality vzdělávání žáků, rozvoje
klíčových kompetencí, oblastí vzdělávání a gramotnosti

Portfolio k dokumentaci akčního výzkumu

Mentor: Mgr. Marta Mutlová

Konzultanti: Ing. Michaela Dvořáková, Ph.D.

Mgr. Zbyněk Zicha, Ph.D.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

1. Identifikace problému

Předmětem mého bádání byla motivace k dokončování práce v hodinách občanské výchovy. Výchozím bodem pro výběr tohoto tématu, byla má vlastní praxe se třídou, kterou by leckterý učitel označil za „noční můru“. Třída plná individuálních vzdělávacích plánů, silných osobností a zároveň těžkých životních situací, ve kterých se žáci běžně pohybují, dává dost práce i zkušenějším kantorům. Někteří (by) nad nimi zlomili hůl, ale nás inspirovali k tomu, podívat se na jejich činnost v hodině podrobněji a zkusit najít, kde, kdy a proč lámou hůl tito žáci nad učivem občanské výchovy.

Klima třídy se v průběhu prvního stupně měnilo spolu se změnami třídních učitelek. Poprvé jsem se se třídou setkala v pátém ročníku, kdy byl stav třídy velmi neutěšený. I ve skvělé souhře učitelky a asistentek pedagoga, které zde byly určeny k chlapci s poruchou autistického spektra, a přes souvislou a náročnou práci školní psycholožky a metodika prevence, bylo náročné udržet ve třídě klid a docházelo k velmi častým rvačkám či jiným projevům agrese.

Situace se změnila po přechodu na druhý stupeň základní školy. Řada žáků přešla na jiný typ školy, či jinou základní školu, čímž se sice uklidnily napjaté vztahy ve třídě, ale zároveň zmizela pomoc asistentky pedagoga, na kterou byli všichni žáci zvyklí. Tato skutečnost se plně projevila ve výsledcích, které byly slabší už dříve, ale najednou ještě více klesly. Při počtu 17 žáků ve třídě, bylo a je velmi náročné udržet pozornost a pořádek. Hlavní příčinou toho je především nízký zájem žáků o látku, který se projevuje:

1. pozdními příchody a častou absencí
2. nenošením učebnic, sešitů či jiných pomůcek
3. slovním vyrušováním – povídá si se spolužákem, má hlasité či nevhodné poznámky a komentáře směrem ke spolužákům i učitelům, dělá nahodilé výkřiky ve formě různých citoslovců
4. vyrušováním ve formě pohybu – chodí po třídě, manipuluje se židlemi, lavicemi a jiným vybavením třídy
5. spánkem
6. nemístným občerstvováním během výuky

7. snahou najít si jinou zábavu – zlobí spolužáky, např. hází papírové kuličky po třídě, atd.
8. nedokončováním zadané práce – nepřinese domácí úkol či referát, nedokončí aktivitu, nedopíše pracovní list, atd.

Právě poslední zmíněné jsme se snažili sledovat, a identifikovat, které problémy stojí za nízkou motivací k dokončení práce u dětí, které pocházejí ze sociálně slabších rodin, protože právě tento faktor má, dle našeho mínění, ve třídě obrovský vliv a je velmi vidět v kontrastu s dětmi z dobře zaopatřených a běžných rodin. Ačkoliv děti nedělají v rámci komunikace mezi sebou rozdíly na základě finančního zabezpečení rodiny, můžeme je vidět v přístupu k učivu, výuce a při běžném rozhodování žáka.

Námi vybraná třída je v prostředí školy svým chováním i výsledky silně mimo školní normu. Tudíž klima školy ani věk, jakožto další možné faktory ovlivňující motivaci žáka¹, můžeme vyloučit a za hlavní faktor označit právě socioekonomické odlišnosti. „Motivace je výsledkem interakce mezi osobnostmi žáka, učitelem, spolužáky, učivem, aj. Motivace k učení je sama naučená, na jejím vytváření se nejvíce podílí nápodoba vzorů, jasné vyjadřování požadavků a očekávání a přímé pokyny osob, vnímaných jako důležité. Základ motivačních postojů dítěte ke školnímu učení se klade v rodině.“²

Za žáka ze sociálně slabší rodiny označuji ve své práci ty, jejichž rodina se potýká či je významně ohrožena se sociálním vyloučením z ekonomických a etnických důvodů. Tyto dvě formy sociálního vyloučení se v námi vybrané třídě také vzájemně doplňují. Jedna žákyně má dokonce uznána podpůrná opatření s odůvodněním sociálního znevýhodnění rodiny.

2. NÁVRH ŘEŠENÍ

Po konzultacích s pí. uč. Martou Mutlovou i odborným týmem a hospitacích ve třídě, jsme došli k postupu, kdy jsme se rozhodli nejprve stupňovat motivaci vnější a na závěr dát prostor pro motivaci vnitřní. Vše jsme s paní učitelkou zahrnuly do výuky tak, aby jedinou změnou byla moje přítomnost na hodině, která však nemá na děti žádný vliv, jelikož jsou na ni zvyklé.

¹KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4. str. 367

²Tamtéž

Cílem bylo zjistit, která metoda se osvědčí nejlépe a zda můžeme ve výsledku dojít ke stavu, kdy žádná z nich nebude třeba a žáci vypracují svoji práci až do konce i bez našeho pobízení.

Postupný systém řešení jsme postavily takto:

- 1) Žák plní úkol, aby se vyhnul trestu. (př. nemáš, co jsi měl přinést, budeš potrestán)
- 2) Žák plní úkol, aby získal odměnu. (př. drobná sladkost za správně vypracovanou skupinovou práci)
- 3) Žák plní úkol, aby získal pochvalu. (př. pochvala před třídou za přinesený domácí úkol, dávání za vzor spolužákům)
- 4) Žák plní úkol, protože ho vnímá jako osobně smysluplný. (př. téma úkolu se mě osobně dotýká, a proto jej vypracuji, hodí se mi to znát)

Tento postup jsme zvolily s ohledem na fakt, že úspěšná vnější motivace může vést k vybudování „prestiže dětí ve vlastních očích i v očích učitelů, spolužáků a rodičů, a tím napomoci rozvoji tzv. výkonové motivace.“³. Sledování účinnosti a výsledků vnější motivace nás zajímalo také z důvodu, že pokud děti zakoušejí ve školním prostředí pouze selhání, může to vést ke sníženému sebevědomí, nebo k odmítnutí školy s klasickým argumentem „Stejně je mi to (vyučovaná látka) k ničemu.“⁴ Vnější motivace navíc nemusí být překážkou v rozvoji motivace vnitřní. Naopak. Na příklad ústní pochvala může zvýšení vnitřní motivace napomoci.⁵

³FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 4. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0741-2. str. 153

⁴Tamtéž str. 154

⁵KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4. str. 370

3. Metodologie

Výzkumný vzorek

Pro potřeby výzkumu byla sledována skupina dvaceti dětí šesté třídy pražské základní školy, ve které se setkávají žáci z různých socioekonomických poměrů. Tento kontrast umožňuje efektivně sledovat rozdíly v přístupu žáka k výuce. Jedna třetina pozorované třídy se potýká s překážkami v učení vyplývajícími ze sociokulturního handicapu.

Třída svým přístupem a výsledky značně vyčnívá z běžného průměru. Tímto se vylučují faktory ovlivňující motivaci žáka a tj. věk a klima třídy a školy. Z tohoto důvodu je vybraná třída ideálním vzorkem pro zodpovězení naší výzkumné otázky.

Metody

Pro získání dat k tomuto akčnímu výzkumu byla zvolena metoda pozorování. Cílem bylo sledovat třídu v jejím přirozeném prostředí a při nenarušeném procesu učení. Mou výhodou v rámci pozorování byla dlouhodobá práce se třídou v rámci běžné výuky. Dříve jsem se zde pohybovala jako asistentka pedagoga, nyní zde učím tři vyučovací předměty, a proto je třída na mou přítomnost v hodině zvyklá. Navíc žáci o průběhu výzkumu nebyli informováni, čímž nedošlo k narušení přirozeného fungování třídního kolektivu.

Po dobu prvních tří výzkumných intervencí probíhalo pozorování neřízeně. Závěrečná intervence se překloupila do pozorování řízeného.

Průběh výzkumu

V rámci března až dubna 2019 byla v rámci hospitací a intervencí posbírána výzkumná data. Průběh výzkumu byl prodlužován z důvodu narušování původního harmonogramu školními akcemi různého charakteru (např. kulturní akce, návštěva divadla). Následně byla data vyhodnocena se zaměřením na kvalitativní stránku informací.

4. Záznamy z intervencí

První intervence – Žák plní úkol, aby se vyhnul trestu

Téma hodiny: Slavné české osobnosti, Bankovky ČR

Cíl hodiny: Žáci umí pojmenovat osobnosti na českých bankovkách a vysvětlit, čím se proslavily.

Obsahová náplň:

9. Životní příběhy slavných českých osobností z českých bankovek doplněné o vybrané osobnosti z učebnice (tj. L. Janáček, A. Dvořák, J. Seifert, J. G. Mendel, atd.)

10. Podoba bankovek ČR

Rozvoj kompetencí: k učení, sociálních a personálních, pracovních

Popis aktivity:

Žáci ve skupinách připraví výtah ze životopisu slavné osobnosti. Své výsledky prezentují ve třídě. Vybrané osobnosti z českých bankovek přiřadí ke správné hodnotě bankovky. Nalepení obrázků bankovek do sešitu.

Výstupy RVP:

VO-9-1-01 objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání

VO-9-1-07 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem⁶

⁶Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: Člověk a společnost. Praha: MŠMT, 2016. str. 57

Průběh hodiny (pozorování):

ČAS	ORGANIZACE ČINNOSTI VYUČUJÍCÍM	ČINNOST ŽÁKŮ
Začátek hodiny	Třídnické záležitosti, kontrola úkolů z minulé hodiny	Úklid třídy, omlouvání chybějících pomůcek, chystání pomůcek k výuce
5 min	Rozdělení do skupin	Problém vytvořit 4 trojice a 2 dvojice, konflikt ve třídě, třídou zní vykřiknuté řešení úkolu, jeden žák vyloučen ze třídy, skupiny dotvořeny
10 min		
15 min	Práce ve skupinách, obcházení skupin – kontrola, kázeň, pozornost; upozorňování na ubíhající čas,	Žáci ve skupině čtou text o životě zadané slavné osobnosti a snaží se z něj vytáhnout nejpodstatnější informace,
20 min		
25 min	Zadání dalšího úkolu, prezentace výpisků z textu	Z každé skupiny jeden napíše jméno osobnosti na tabuli, ruch ve třídě, polovina skupin nestihla dokončit – dopisují během prezentace, klid, problém s cizími slovy, dvě skupiny nedokončily práci vůbec a na konci hodiny si mají přijít pro trest
30 min		
35 min	Položen dotaz „Kdo to byl Oldřich Kulhánek?“, pokyn k zápisu do sešitu, samostatná práce do sešitu	Na otázku reagují, zájem o téma, zápis do sešitu, samostatná práce do sešitu, některým žákům chybí sešit i lepidlo – dostávají poznámku
40 min		
45 min	Pokyn k dokončení práce za domácí úkol	Bez ohledu na stav dokončené práce balí své věci

Závěr:

Předchozí hodinu byli žáci upozorněni, že budou potřebovat lepidlo a nůžky, zároveň byl stanoven trest pro toho, kdo pokyn nesplní. Aktivita ve skupině probíhala různými způsoby. Námi sledovaná skupina dětí pracovala ve dvou týmech, z nichž jeden byl na konci hodiny za nevypracování potrestán (udělena poznámka a známka pět za práci v hodině). Domácí úkol na

příští hodinu doneslo pouze pět žáků, ostatní dostali poznámku. Efektivita trestu jako zdroje motivace se tedy zdá být u dětí obecně velmi nízká. Hrozba trestu nevedla děti k dokončení práce, ani k podání lepšího výkonu.

Druhá intervence – Žák plní úkol, aby získal pochvalu

Téma hodiny: Co nás proslavilo

Cíl hodiny: Žáci umí vysvětlit, čím se proslavily vybrané slavné české osobnosti, které výrobky a vynálezy proslavily Čechy v zahraničí. Žáci jsou schopni jmenovat tři příklady přírodních krás a útvarů na území našeho státu.

Obsahová náplň:

11. Viz. VALENTA, Milan. *Občanská výchova pro 6. ročník*. 4., upravené vydání. Úvaly: Albra, 2007. ISBN 978-80-7361-040-1. str. 77-80

Rozvoj kompetencí: k učení, sociálních a personálních, pracovních

Výstupy z RVP:

VO-9-1-04 zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají

VO-9-1-07 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem⁷

Popis aktivity:

Žáci pracují ve skupinách po 2-3 lidech. Jejich úkolem je za pomoci učebnice poskládat k sobě správné dvojice lístečků (př. český polodrahokam – Vltavín, autor opery Rusalka – Antonín Dvořák, atd.) a nalepit je na přidělenou čtvrtku. Následně vypracují křížovku v učebnici.

Průběh hodiny (pozorování):

⁷Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: *Člověk a společnost*. Praha: MŠMT, 2016. str. 57

ČAS	ORGANIZACE ČINNOSTI VYUČUJÍCÍM	ČINNOST ŽÁKŮ
Začátek hodiny	Třídnické záležitosti, omluvenky	Ruch ve třídě, uklízí nepořádek, připravují věci, omlouvají se za chybějící pomůcky
5 min		
10 min	Rozdělení do dvojic a trojic (pracovních skupin), zadání úkolu	Rozdělení do skupin, přemísťují se po třídě, omlouvají se za chybějící pomůcky, rozdělují si práci ve skupinách
15 min	Obchází skupiny, radí ideální postup práce, napomíná za nekázeň a nečinnost	Zpočátku pracují všichni, následně jen někteří členové skupin, zbytek nejeví o aktivitu zájem
20 min		
25 min		
30 min	Společná kontrola úkolu, ústní pochvala jedinců před třídou, zadání druhého úkolu	Ruch ve třídě, kontrolují své výsledky
35 min	Obchází žáky a zodpovídá jejich dotazy, průběžně kontroluje výsledky	Vypracovávají křížovky a lepí je do svých sešitů, někteří jedinci nepracují
40 min		
45 min	Organizační záležitosti, vracení ŽK	Poslouchají, balí si věci

Závěr:

V rámci aktivit této hodiny se ukázala práce ve skupině jako možný zdroj demotivace. Námi sledovaná skupina žáků pracovala ve dvou pracovních týmech. V každém týmu převzal jeden žák úlohu vůdce a vypracoval celý úkol za minimálního přispění ostatních. Tito žáci byli po skupinové aktivitě ústně chváleni před celou třídou a následující aktivitu vypracovali až do konce. Péči věnovali také úhlednému vlepení do sešitu. V jejich případě se zdá pochvala jako ideální prostředek k povzbuzení motivace. Touha po pochvle a snaha vyrovnat se svým spolužákům, vedla při vypracovávání úlohy i ostatní ze skupiny k vyššímu výkonu s kvalitními výsledky.

Třetí intervence – Žák plní úkol, aby získal odměnu

Téma hodiny: Moje obec

Cíl hodiny: Žáci umí popsat společensky významné budovy v okolí svého bydliště.

Obsahová náplň:

12. Viz. VALENTA, Milan. *Občanská výchova pro 6. ročník*. 4., upravené vydání. Úvaly: Albra, 2007. ISBN 978-80-7361-040-1. str. 88-91

Rozvoj kompetencí: k učení, občanských

Výstupy z RVP:

VO-9-1-10 posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci⁸

Popis aktivity:

Žáci po přečtení vyprávění z učebnice kreslí mapu okolí svého bydliště, která má obsahovat společensky důležitá místa (př. radnice, pošta, policejní stanice, muzeum/místní památka, knihovna, naše škola, atd.). Je předem oznámeno, že úloha bude ohodnocena známkou

Průběh hodiny (pozorování):

ČAS	ORGANIZACE ČINNOSTI VYUČUJÍCÍM	ČINNOST ŽÁKŮ
Začátek hodiny	Třídnické záležitosti	Úklid třídy, omlouvání chybějících pomůcek, chystání pomůcek k výuce
5 min		
10 min	Společné čtení z učebnice, vyvolává žáky ke čtení	Společné čtení z učebnice, někteří žáci se nesoustředí a jsou cíleně vyvolávání ke čtení
15 min		

⁸Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: *Člověk a společnost*. Praha: MŠMT, 2016. str. 57

20 min	Zadání úkolu, rozdání čtvrtek	Příprava pomůcek, dotazy na vypracování úkolu, velký zájem celé třídy
25 min	Obchází jednotlivce a radí jak	Celá třída pracuje, někteří žáci se často ptají a mají snahu „opisovat“ od ostatních, jiní nevěnují práci příliš pozornosti
30 min	vypracovat úkol co nejpřehledněji,	
35 min	odpovídá na dotazy žáků, upozornění na dokončení práce	
40 min	U katedry kontroluje práci žáků a	Svoji práci chodí postupně prezentovat k vyučující
45 min	hodnotí ji známkou	

Závěr:

Pozorování průběhu této aktivity přináší dva závěry. První je zjištění, které není překvapivé, že známka je efektivním způsobem odměny a zdrojem motivace. Druhé zjištění je, že ačkoliv žáci pracují, nevěnují své práci přílišné úsilí, kvalita odvedené práce je u námi sledované skupiny nízká. Důvodem mohou být nízké ambice žáků, kteří hodnocení známkou dva či tři hodnotí jako úspěch, při kterém se nemuseli příliš namáhat. Možnost kreativního projevení se však ve třídě projevila obecně klidnějším průběhem hodiny, během níž nemuseli být žáci tolikrát napomínáni.

Čtvrtá intervence – Žák plní úkol, protože jej vnímá jako osobně smysluplný

Téma hodiny: Městské (obecní) úřady

Cíl hodiny: Žák umí popsat činnost vybraných městských úřadů a odborů (tj. odbor živnostenský, odbor životního prostředí, odbor matrik, odbor výstavby a úřad práce a sociálních věcí, Finanční úřad).

Obsahová náplň:

13. Okruh působnosti výše jmenovaných úřadů a odborů – co a kde můžu vyřídit

14. Co je to úřední deska, úřední hodiny, oficiální žádost, formulář

Popis aktivity: Předchozí hodinu jsou žáci rozděleni do skupin a za domácí úkol mají zjistit informace o přiděleném úřadu/odboru Městské části Praha 2. Úkolem je zjistit, kde se úřad/odbor nachází, kdy má úřední hodiny, kde najdeme jeho úřední desku a přidat minimálně tři záležitosti či situace, které můžeme/musíme na úřadě řešit. Samotný průběh výuky bude následně probíhat v terénu, kdy žáci budou muset navigovat k jednotlivým úřadům, před kterými odprezentují své vypracované úkoly. Hodnocení známkou nebude dopředu nijak avizováno. Po dokončení prezentací je plánována výuka jiného předmětu ve venkovních prostorách.

Rozvoj kompetencí: občanských, sociálních a personálních, komunikativních, k učení

Výstupy RVP:

VO-9-1-07 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem

VO-9-1-10 posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci⁹

⁹Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: *Člověk a společnost*. Praha: MŠMT, 2016. str. 57

Průběh hodiny (pozorování):

Závěrečnou hodinu jsem vedla já osobně.

ČAS	ORGANIZACE ČINNOSTI VYUČUJÍCÍM	ČINNOST ŽÁKŮ
Začátek hodiny	Sraz u východu ze školy, kontrola dostatečného množství tekutin, pravidla pro pohyb a chování po městě, vysvětlení cesty a prezentace referátů	Poslouchají. Někteří žáci přicházejí s omluvou, že úkol nemají.
5 min	Cesta k Úřadu práce a sociálních věcí pro Prahu 2, napomínání žáků za nevhodné chování	Žáci se velmi živelně baví, porušují nastavená pravidla, sami správně navigují k ÚP. Někteří porušují dříve určená pravidla.
10 min		
15 min	Prezentace skupiny, zopakování zadání úkolu, zopakování pravidel chování, kladení otázek	Většina třídy až na jedince poslouchá. Referát zahájen tím, že jej měla vypracovat sama pouze jedna osoba ze skupiny. Děti se ptají prezentující i vyučující. Odpovídají na dotazy. Úkol vypracován správně.
20 min		
25 min	Cesta k Magistrátu městské části Praha 2	Žáci jsou klidnější, navigují správně, dbají pokynů vyučující.
30 min		
35 min	Prezentace živnostenského odboru, kladení dotazů, snaha o získání pozornosti celé třídy	Žáci nevěnují prezentaci pozornost, poslouchá pouze polovina. Na dotazy odpovídají, ale neptají se. Úkol vypracován správně.
40 min	Prezentace odboru pro životní prostředí není vypracována, Prezentace odboru matrik	Prezentující osoba výkřikem „Hej“ donutila většinu spolužáků vyslechnout referát její skupiny. Žáci na dotazy reagují, ale neptají se. Úkol vypracován správně.

45 min	Prezentace odboru výstavby	Žáci nereagují na dotazy, neptají se. Úkol vypracován s připomínkami.
50 min	Přestávka na náměstí Míru	Svačina, povídání si se spolužáky
55 min		
60 min		
65 min	Cesta k Finančnímu úřadu Prahy 2, navigování správným směrem	Žáci jdou klidně, dbají pokynů vyučující, ale nemohou najít správnou cestu.
70 min	Prezentace Finančního úřadu, napomínání jednotlivců	Žáci nevěnují pozornost prezentaci, naopak budí pozornost veřejnosti svým bujarým chováním. Někteří hrají ze začátku „na babu“. Po napomenutí jedinců se situace uklidňuje. Úkol vypracován správně.
75 min		
80 min	Ukončení prezentací, ústní hodnocení, pochvala nejlepších prezentací, odchod do Riegrových sadů	Všichni poslouchají a jsou tiše, tleskají nejlépe hodnoceným.

Závěr: Celá vycházka byla připravována tak, aby se v dětech aktivizovala vnitřní motivace k vypracování úkolu. Úřady byly rozděleny tak, aby žáci měli skutečný zájem (a v některých, námi zvláště sledovaných případech, přímo důvod) zjistit požadované informace. Obecně hodnotím vypracování úkolů pozitivně. Většina skupin splnila zadání. Námi sledovaní jedinci však uspěli jen částečně. Prezentaci úřadu práce a sociálních věcí vypracovala jedna ze tří námi sledovaných osob. Zbylí dva sice odpovídali na otázky, ale větší zájem o dění neprojevovali a naopak rušili. Prezentace však byla vypracována skvěle a stejně tak prezentace odboru matrik, na které pracovala celá skupina. Tyto děti jsem na závěr vycházky přede všemi chválila, což děti velmi potěšilo. V pozdější konverzaci jsem však zjistila, že až na jednu žačku, vypracovali úkol těsně před odchodem na vycházku. O působení vnitřní motivace tedy ještě nemůže být řeč, avšak domnívám se, že v případě dlouhodobějšího pozitivního ústního hodnocení by bylo možné jí dosáhnout.

5. Výsledky akčního výzkumu

Po srovnání závěrů všech intervencí se jako nejúčinnější motivační prostředek jeví ústní pochvala zaměřená na konkrétního žáka. Tato metoda vede nejen k dokončení zadané práce, ale i vysoké úrovni výsledků, což ji činí efektivnější než motivace známkou, na kterou děti reagují taktéž pozitivně. Kvalita výsledků je však v tomto případě mnohem nižší.

Jako neúčinnou se jeví metoda motivace trestem, která nemá dopad na dokončení práce a naopak požadovanou mobilizaci žákovy vůle k učení potlačuje.

Ústní pochvala přináší žákům pocit vlastní úspěšnosti, posiluje jejich sebevědomí a touhu svůj úspěch zopakovat. Tyto skutečnosti mohou v rámci dlouhodobého horizontu při usilovné práci žáka i učitele vést k rozvoji vnitřní motivace v rámci vzdělávání.

6. Seznam literatury

BITTNEROVÁ, Dana, ed. *Vzdělávací potřeby sociokulturně znevýhodněných: případ SIM - Středisek integrace menšin*. Praha: Ermat, 2009. ISBN 978-80-87178-06-5.

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 4. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0741-2.

HRABAL, Vladimír, František MAN a Isabella PAVELKOVÁ. *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. Knižnice psychologické literatury.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.